

ἩΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΚΒ΄

Συνδρομή ἑτησια: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20 — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου. Ἐκτός καὶ εἴνε ἑτησιαί. — Γραφεῖον Διοσφ. Ὁδὸς Σταδίου 82.

14 Σεπτεμβρίου 1886

Ἡ ΑΣΧΗΜΗ ΑΔΕΛΦΗ

Ἀεθγήμα

[Συνέχεια ᾗδε προηγούμε. φύλλον.]

Γ΄

Ἡ οἰκία τοῦ Κου Πλατέα ἔκειτο ὑψηλά, εἰς τὴν συνοικίαν τὴν ὁποίαν σήμερον σταλιζει τὸ ὄρφανοτροφεῖον. Ὀλίγιστοι τότε οἰκίσκοι ὑπῆρχον εἰς τὸ ἀπόκεντρον ὕψωμα. Ἡ θεὰ ἐκεῖθεν εἶναι ἐκτεταμένη καὶ ὠραία, ἀλλὰ δὲν εἴλκυσε τοῦτο τὸν Κύριον καθηγητὴν τὸν εἴλκυσε ἡ σχετικὴ εὐθηνεία τῶν οἰκοπέδων. Διότι αὐτὸς ἔκτισε τὴν οἰκίαν. Οἱ τοῖχοί της ἀντεπροσώπευον πολυτετεῖς κόπους του. Ἦτο μικρὰ καὶ ταπεινὴ ἡ οἰκοδομὴ, ἀλλ' ἦτο ἰδιοκτησία του, δὲν τὴν ἐχρεώσκει εἰς οὐδέν, δὲν ὤφειλε πλέον νὰ πληρῶνῃ ἐνοίκιον εἰς ξένον οἰκοδεσπότην. Τὸ δὲ γλυκὺ αἰσθημα τῆς ἀνεξαρτησίας ἦτο ἀντιστάθμισις ἐπαρκῆς τοῦ κόπου μὲ τὸν ὁποῖον ὁ εὐτραφὴς ἰδιοκτήτης διεσκελίζε δις τῆς ἡμέρας τὸν ἀνήφορον τοῦ Ποταμοῦ, ὅπως ἀνέλθῃ μέχρι τῆς οἰκίας του.

Ἡ ὁδὸς ἐκεῖνη, καθὼς γνωρίζουν πάντες οἱ ἐπισκεφθέντες τὴν Ἐρμούπολιν, λέγεται Ποταμός, διότι ἦτο ἡ κοίτη τοῦ χειμάρρου διὰ τοῦ ὁποῖου τὰ ὄμβρια ὕδατα κατέρχοντο ἐκ τοῦ βουνοῦ εἰς τὴν θάλασσαν. Ἄλλως δέ, καὶ σήμερον ἔτι ἐκεῖθεν διοχετεύονται τὰ νερά. Ἐν καιρῷ ραγδαίας βροχῆς ἡ ὁδὸς γίνεται καὶ πάλιν χεῖμαρρος, ἀλλ' ἀντὶ κρημνῶν καὶ πετρῶν περιορίζεται ἐκατέρωθεν ὑπὸ οἰκοδομῶν, τῶν ὁποίων αἱ θύραι ὑπέρκεινται ἱκανῶς τοῦ ἐδάφους διὰ τὸν φόβον τῆς πλημμύρας. Ὡστε ἡ ὄνομασία τῆς ὁδοῦ ἔχει εἰσέτι τὸν λόγον της. Εὐτυχῶς δὲν βρέχει συχνάκις εἰς Σύραν, ἀλλ' ὅταν τοῦτο συμβαίνει ὁ Ποταμὸς ἐνίοτε εἶναι ἀδιάβατος. Εἰς τοιαύτας περιστάσεις ὁ Κος Πλατέας ἠναγκάζετο νὰ ἀνέλθῃ εἰς τὴν ἐστίαν του ἐλικοειδῶς δι' ἄλλων πλαγίων ὁδῶν. Ὑπῆρχον ὅμως καὶ ἡμέραι καθ' ἃς ἐκλείετο ἐξ ἀνάγκης εἰς τὴν οἰκίαν του, διακοπτομένης ἐντελῶς τῆς συγκοινωνίας.

Ἡ μεγαλειτέρα ἠδονή, τὴν ὁποίαν διὰ τῆς οἰκοδομῆς ἐκείνης ἀπέκτησεν ὁ Κος Πλατέας, ἦτο ἡ δοθεῖσα εἰς τὴν γραῖαν μητέρα του εὐχαρίστησις τοῦ νὰ διέλθῃ ἐν ἀνέσει τὰς τελευταίας ἡμέρας της, μετὰ τὰς μακρὰς στερήσεις καὶ δο-

μασίας ἐν μέσῳ τῶν ὁποίων ἀνέθρεψε τὸν υἱὸν της καὶ τὸν εἶδε βαθμηδὸν ὑπερνικῶντα τὰς πρώτας δυσχερείας τοῦ διδασκαλικοῦ ταδίου. Ἐντὸς τῆς οἰκίας ταύτης ἀπέθανεν ἡ γραῖα ἐν εἰρήνῃ. Ἔτος εἶχεν ἤδη παρέλθει ἔκτοτε, ἀλλὰ τὸ δωμάτιόν της ἔμενεν εἰσέτι ἀνέπαφον. Εἶχεν ἀνάγκην αὐτοῦ ὁ καθηγητὴς πρὸς ἀνετωτέραν κατάταξιν τῆς αὐξανούσης βιβλιοθήκης του, ἀλλὰ τὸ ἐσέβετο καὶ τὸ ἡγάπα καὶ τὸ ἤθελεν οὕτω κενόν, ὡς ἐνδιαίτημα τῆς μνήμης. . . τῆς σκιᾶς τῆς μητρὸς του.

Μόνην ἐξ αὐτῆς κληρονομίαν παρέλαβε τὴν γραῖαν ὑπὲρ τριάν της, τὴν ὀλιγόλογον Φλουροῦν, τῆς ὁποίας ὑπέφερεν ὑπομονητικῶς τὰς γερωντικὰς ἰδιοτροπίας, ἀρκούμενος εἰς τὴν ἀτελεῖ ὑπηρεσίαν της καὶ εἰς τὴν οὐχὶ συνήθως ἐπιτυχεῖ μαγειρικὴν της. Ἀλλὰ τῆς Φλουροῦς ἡ κυριαρχία περιορίζετο εἰς τὸ ἰσόγειον τῆς οἰκίας. Ὁ καθηγητὴς εὗρισκε τὴν ἡσυχίαν του εἰς τὸ ἀνώγειον ἐντὸς τοῦ κοιτῶνος του. Ἐντὸς αὐτοῦ εἶχε καὶ τὸ γραφεῖόν του. Ἐκεῖ ἐπὶ τῆς παρὰ τὸ παράθυρον τραπέζης εἰργάζετο, ἐκεῖ προητοίμαζε τὰς παραδόσεις του, ἐκεῖ ἀνεγίνωσκε τοὺς προσφιλεῖς του συγγραφεῖς, ἐκεῖ συχνάκις μὲ τὸν κάλαμον εἰς τὴν χεῖρα, ἢ τὸ βιβλίον ἀνοικτὸν ἐνώπιόν του, ἐκάθητο βλέπων ἀφηρημένος, ὑπεράνω τῶν δωματίων τῶν λοιπῶν Ἐρμουπολιτῶν, τὴν θάλασσαν καὶ τὰς κυανᾶς γραμμάς τῶν πέριξ νήσων, ἢ κλίνων τὴν κεφαλὴν καὶ κλείων τὰ βλέφαρα δὲν ἔβλεπε τίποτε, διότι ἀπεκοιμᾶτο.

Ἠγάπα τὴν οἰκίαν του ὁ Κος Πλατέας. Ἀφ' οὗ τὴν ἀπέκτησε σπανίως ἐξήρχετο, παρεκτός διὰ τὰς παραδόσεις καὶ διὰ τὸν τακτικὸν περιπατὸν του. Μετὰ νέας δὲ πάντοτε εὐχαριστήσεως ἔβλεπεν ἐπιστρέφων τοὺς τοίχους καὶ ἦνοιγε τὴν θύραν της.

Τὴν ἐσπέραν ταύτην ἐπέστρεψε μετὰ μεγαλειτέρας εὐχαριστήσεως τῆς συνήθους, ὡς εἰς καταφύγιον μετὰ τὸν κίνδυνον τοῦ ὁποῖου τὴν ὑπόψιαν ὑπέκρυπτε τὸ ἐγκώμιον τῆς ἐπιδόξου γυναικαδέλφης τοῦ Λιάκου.

— Ὡσὰν νὰ εἶναι καὶ ἀλήθεια, ἔλεγε μονολογῶν ἐνῶ, ἀφοῦ ἐδίπλωσε τὴν ἐπενδύτην του, περιεβάλλετο τὸν παλαιὸν κοιτωνίτην του καὶ περιέδεε τὴν κεφαλὴν μὲ μεταξωτὸν μανδύλιον,

ἀντὶ σκούφου, καθὼς συνείθιζε τακτικῶς καθ' ἑκάστην ἑσπέραν.

— Ὡσάν νὰ εἶναι καὶ ἀλήθεια! Νὰ φέρω ἐδῶ μέσα κυρίαν, νὰ μοῦ ἀναποδογυρίσῃ τὰ πάντα, νὰ μὲ ἀναγκάζῃ νὰ ἐξέρχωμαι ὅταν θέλω νὰ μένω καὶ νὰ μένω ὅταν θέλω νὰ ἐξέλθω, νὰ τὴν ἀκούω ὅταν ἐπιθυμῶ σιωπῆν, νὰ ἀνοίγω τὸ παράθυρον ἐνῷ κρυώνω διότι ἐκείνη ζεσταίνεται, ἢ νὰ τὸ κλείω ἐνῷ ζεσταίνομαι διὰ νὰ μὴ κρυώσῃ!

Καὶ ταῦτα λέγων ἔκλεισε τὸ παράθυρον.

— Ὁ γάμος εἶναι ἀνοησία εἰς τὴν ὁποίαν ἡμπορεῖ τις νὰ ὑποπέσῃ ἐνόσφ εἶναι νέος. Ἀφοῦ πῆξῃ ὁ νοῦς δὲν συγχωρεῖται πλέον. Ἐγὼ εἰς τὴν νεότητά μου διέφυγα τὴν δουλείαν τῆς συζυγίας, καὶ θὰ χάσω τώρα τὴν ἐλευθερίαν μου!

Αὐτίκα δούλιον ἡμᾶρ ἐμοὶ περιμηχανόωντο,

Ἐνῷ δ' ἀπήγγελλε τὸν στίχον τοῦτον ἔβλεπε διὰ τῆς φαντασίας ἐνώπιόν του τὴν νύμφην ἣτις πρὸ ἐτῶν πολλῶν τῷ ἐπροξενολογήθη, καθὼς τὴν ἐπανεῖδε πέρυσι, ὅτε ἐπισκέφθη τὴν πατρίδα του, μὲ πρωίμους λευκὰς τρίχας καὶ ρυτίδας, ἐν τῷ μέσῳ μικρὰς ἀγέλης τέκνων φωναζόντων, παιζόντων καὶ ἐριζόντων.

— Δόξα τῷ Θεῷ, ἐξηκολούθησε σκεπτόμενος μεγαλοφώνως, δὲν τὰ ἔχω ἐγὼ εἰς βάρους μου. Ἄς τὰ χαίρεται ὁ ἀντικαταστάτης μου!

Ἡ Φλουροῦ τὸν διέκοψε ἀνοίξασα τὴν θύραν ἄνευ τινὸς προειδοποιήσεως. Ἐρριψε μετ' ἀπορίας τὸ βλέμμα εἰς ὅλας τοῦ δωματίου τὰς γωνίας, ἀλλ' ἰδοῦσα ὅτι ὁ κύριός της ἦτο μόνος καὶ συνωμίλει μὲ τὸν ἐκυτόν του ἔσεισε τὴν κεφαλὴν καὶ εἶπε λακωνικῶς:

— Ἐτοίμο!

— Καλά, καλά, ἔρχομαι, ἀπεκριθῆ ὁ καθηγητής, καὶ κατέβη εἰς τὸ ἰσόγειον, ὅπου παρὰ τὸ μαγειρεῖον ὑπῆρχε δωματίον χρησιμεῖον καὶ ὡς αἴθουσα καὶ ὡς τραπέζαρια.

Ὁ Κορ Πλατέας ἤρχισε νὰ τρώγῃ μὲ ὄρεξιν, ἀλλὰ καθόσον ἰκανοποιεῖτο ἢ πεινά του αἰ σκέψεις του ἐπανήρχοντο εἰς τὰ ἐπεισόδια τοῦ σημερινοῦ περιπάτου του. Ἀφοῦ αὐταρέσκως ἐνετρήθη καὶ πάλιν εἰς τὴν συναίσθησιν τῆς ἐλευθερίας του, ἐσκέφθη περὶ τοῦ Λιάκου καὶ ἐλεινολόγησεν ἀπὸ καρδίας τὸν σωτήρᾶ του.

— Τὴν ἔπαθε ὁ δυστυχής, ἔλεγε καθ' ἑαυτόν. Ἄλλ' ὁ ἄνθρωπος δὲν εἶναι ὑπεύθυνος διὰ τὰ αἰσθήματά του. Δὲν τὸ ἤθελε νὰ ἐρωτευθῇ. Τώρα εὐρίσκειται ὑπὸ τὸ κράτος τοῦ ἔρωτος καὶ νομίζει ὅτι θὰ εὕρῃ τὴν εὐτυχίαν ὅπου τὴν ζητεῖ. Εἶθε νὰ τὴν εὕρῃ καὶ νὰ μὴ μεταμεληθῇ! Ὁ καθεὶς ὅμως ἔχει ὅ,τι ἀξίζει, τοῦ δὲ καθενὸς ἡ εὐτυχία ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὸν τρόπον του τοῦ αἰσθάνεσθαι καὶ τοῦ σκέπτεσθαι.

Ταῦτα σκεπτόμενος ὁ Κορ Πλατέας ἐνόμιζεν ὅτι φιλοσοφεῖ. Ἄλλ' ἡ δῆθεν φιλοσοφία του αὕτη

οὐδὲν ἄλλο ἦτο ἢ ἀπόπειρα αὐτόματος πρὸς ἀποδιώξιν σκέψεων ὀχληρῶν. Διότι ἀνελογίζετο τὸν Λιάκον συγκεινημένον, κατεχόμενον ὑπὸ ἀνεκλαλήτου ἀδημονίας, προσπαθούντα νὰ ὑποκρύψῃ τὴν ταραχὴν τῆς ψυχῆς του, πάσχοντα, καὶ ἐνταυτῷ ἐβασάνιζε τὸν νοῦν του ἢ ὑποφία μὴ ὁ ἐρωτευμένος φίλος του συνέλαβε τῷ ὄντι τὴν ιδέαν τοῦ νὰ τὸν νυμφεύσῃ μὲ τὴν μέλουσαν γυναικαδέλφην του καὶ ἐκ λεπτότητος δὲν ἐτόλμα κατ' ἄρχας νὰ τὸ εἶπῃ καθαρῶς, ἔπειτα δὲ, δυσαρεστηθεὶς ὡς ἐκ τῶν τρόπων τοῦ Πλατέα, ἠρνήθη ὅτι ποτὲ ἐσκέφθη τοιοῦτό τι.

Καὶ μὴ δὲν εἶχεν ὁ Λιάκος τὸ δικαίωμα τοῦ ν' ἀπαιτήσῃ τοιαύτην ἔστω καὶ θυσίαν παρ' ἐκείνου τοῦ ὁποίου ἔσωσε τὴν ζωὴν; Πῶς δὲ οὗτος ἀντήμειψε τὸν σωτήρᾶ του; — Ὅχι μόνον ὑπεξέφυγεν ἐκ προκαταβολῆς τὴν θυσίαν παρενοήσας τὴν ἀβρότητα τοῦ φίλου του, ἀλλὰ καὶ ὑπέδειξεν ὅτι τὸν βαρύνει ἡ εὐγνωμοσύνη, ἀφοῦ ἐπρότεινε νὰ τὴν ἐξοφλήσῃ πνιγόμενος μᾶλλον ἢ νυμφευόμενος πρὸς χάριν τοῦ Λιάκου! Ἡ διαγωγὴ του τῷ ἐφαίνετο ἥδη ἀδικαιολόγητος, ἀσύγνωστος! Ἡδύνατο τούλάχιστον καὶ ἐχρεώσῃ νὰ μεταχειρισθῇ ἄλλην γλῶσσαν πρὸς τὸν σωτήρᾶ του, ἀντὶ τοῦ νὰ τὸν δυσαρεστήσῃ τοιοῦτοτρόπως.

Ὅσον ἐσκέπτετο ταῦτα ὁ Κορ Πλατέας, τόσον ἐστενοχωρεῖτο. Τὸ αἷμα ἀνέβαινε εἰς τὰς παρειάς του καὶ ἀνετρέπετο ἡ σειρὰ τῶν φιλοσοφημάτων του. Ἐπὶ τέλους, ἔσπρωξε βιαίως τὸ πινάκιον, ἀφοῦ ἀπέφαγε τὰς τελευταίας σταφίδας του, ἐπέταξεν ἐπὶ τῆς τραπέζης τὸ χειρόμακτρόν του, καὶ ἀνήλθε συγχυσμένος εἰς τὸ δωματίον του.

— Ἀσχημα ἔκαμα, ἔλεγε καθ' ἑαυτόν. Διατί νὰ τὸν πειράξω μὲ τὰ ἀσυλλόγιστα λόγια μου; Καὶ τίς ἡ ἀνάγκη νὰ τὰ εἶπω; Ἄλλὰ πάντοτε ἄργά μοῦ ἔρχεται ἡ σκέψις!

Καὶ δώσας ἐν γρονθοκόπημα ἐπὶ τῆς κεφαλῆς του, ἤρχισε νὰ περιπατῇ ἄνω καὶ κάτω ἐντὸς τοῦ δωματίου ἐν μέσῳ τοῦ αὐξάνοντος σκότους, μέχρις οὗ ἡ Φλουροῦ εἰσελθοῦσα ἀπέθεσε τὸν λύχνον ἐπὶ τῆς τραπέζης καὶ ἐξῆλθε πάλιν ἐν σιωπῇ.

Ὁ καθηγητής ἐστάθη προσηλῶν τὰ βλέμματα εἰς τὸ φῶς τοῦ λύχνου. Τὸ φῶς ἐκεῖνο τῷ ὑπεδείκνυε τὸ καθῆκόν του, τὸν προσεκάλει εἰς μελέτην, τῷ ἔλεγεν ὅτι πρέπει νὰ προετοιμάσῃ κατὰ τὸ σῆθηδες τὸ αὐρινὸν μάθημά του. Ἄλλὰ διὰ πρώτην φοράν εἰς τὴν ζωὴν του ἠσθάνετο ὅτι δὲν ἠδύνατο νὰ ἐπιστήσῃ τὴν προσοχὴν εἰς τὰ βιβλία του. Ἐδίστασεν, ἤρχισε καὶ πάλιν τὸν ἐν τῷ δωματίῳ περίπατον συλλογίζόμενος συγχρόνως καὶ τὸν Λιάκον, καὶ τοὺς μαθητάς του, καὶ τὰς δύο θυγατέρας τοῦ Κου Μητροφάνους, καὶ τὸν γυμνασιάρχην. Ἄλλ' ὅμως ἐν τῇ συγχύσει ἐκείνη τῶν ιδεῶν, ὑπερίσχυσε τὸ διδασκα-

λικὸν ἔμφυτον, καὶ καθίσας ἐνώπιον τῆς τραπέζης κατέταξεν ἐπ' αὐτῆς τοὺς τρεῖς τόμους τοῦ λεξικοῦ τοῦ Γαζή, τὸ συντακτικὸν τοῦ Ἀσωπίου καὶ τὰ ἄλλα συνήθη του βοηθήματα, ἠτοίμασε τὸ μελανοδοχεῖον καὶ τὸ σημειωματάρειόν του, ἤνοιξε τὴν Ἰλιάδα, εὔρε τὴν σελίδα τῆς αὐρινῆς παραδόσεως καὶ ἤρχισε τὴν μελέτην σημειῶν ἐκάστης λέξεως τὴν ἔτυμολογίαν, ἐκάστης φράσεως τὴν σύνταξιν, καὶ ἐκάστου ἐξαμέτρου τὰς ρυθμικὰς ἰδιοτροπίας. Παρέδιδε τότε τὸ Ζ τῆς Ἰλιάδος.

Ἄλλὰ παραιτῶν ἐντὸς ὀλίγου καὶ σύνταξιν καὶ ἔτυμολογίαν καὶ μετρικὴν, λησμονῶν καὶ τοὺς μαθητάς του καὶ τὴν ἀνάγκην τῆς σχολαστικῆς ἀνατομίας τοῦ Ὀμήρου, ἀνέγνωσεν ἄπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους τὸ ἐνώπιόν του χωρίον τῶν ἀποχαριετισμῶν τοῦ Ἐκτωρ καὶ τῆς Ἄνδρομάχης. Ποτὲ ἄλλοτε δὲν εἶδεν εἰς τὸ ἐπεισόδιον ἐκεῖνον ὅσας καλλονὰς ἦδη ἀνεκάλυπτε! Ἡ ἀπαράμιλλος ἀπεικόνισις συζυγικῆς ἀγάπης καὶ πατρικῆς στοργῆς, ἡ ἐξ ἔρωτος ἀμοιβαίου πηγάζουσα εὐτυχία, ἡ συμφορὰ τοῦ χωρισμοῦ, ταῦτα πάντα οὐδέποτε τοσοῦτον τὸν συνεκίνησαν. Ποτὲ ἄλλοτε ὁ καθηγητὴς τῶν Ἑλληνικῶν οὔτε ἀνέγνωσεν οὔτε ἀπεστήθισεν ὑπὸ τοιοῦτο πνεῦμα στίχους τῆς Ἰλιάδος! Ἐνῶ δὲ ἀνεγίνωσκεν, ὁ Ἐκτωρ ἐνεσαρκοῦτο εἰς τὴν φαντασίαν του ὑπὸ τὴν μορφήν τοῦ Λιάκου. Τὸν Λιάκον ἐσυλλογίζετο. Ὁ Λιάκος δοκιμάζει τὴν πικρίαν τοῦ χωρισμοῦ προτοῦ γευθῆ τὴν γλυκύτητα τῆς συζυγικῆς εὐδαιμονίας τοῦ Ἐκτωρ.

Ὁ Κοσ Πλατέας ἔκλεισε τὸ βιβλίον καὶ ἠγέρθη ἐκ νέου. Μυρίαὶ σκέψεις τὸν ἐβασάνιζον ἐνῶ ἐπεριπάτει ἀπὸ τὴν τράπεζαν εἰς τὴν κλίνην καὶ ἀπὸ τὴν κλίνην εἰς τὴν τράπεζαν.

— Διατί, ἀνεφώνησε, διατί νὰ μὴ πιστεύσω τὸν Λιάκον ὅτι δὲν ἐσκέφθη ποτὲ νὰ μὲ νυμφεῖται; Ἀνόητος ἐγὼ νὰ τὸ ὑποθέσω! Μοῦτρα διὰ γαμβρός!

Καὶ ἐστάθη ἀπέναντι τοῦ καθρέπτου πλαγίως φωτιζομένου ἀπὸ τὸ φῶς τοῦ λύχνου, καὶ εἶδεν ἐντὸς αὐτοῦ τὸ ἥμισυ τοῦ προσώπου του μὲ τὸ μανδύλιον ἐπὶ κορυφῆς, ἐνῶ τὸ ἄλλο ἥμισυ ἔμενεν εἰς τὸ σκότος, ὃ δὲ κόμβος τοῦ μανδυλίου ὠρθοῦτο διακλαδούμενος ἐπὶ τοῦ μετώπου του.

— Μὰ τὴν ἀλήθειαν, εἶπε γελάσας, ὠραῖον Ἀστυάνακτα ἤθελα καταφέρει ἐὰν τὴν ἐνυμφεύοιμι.

Ἦσυχώτερος ἦδη ἐκάθισε πάλιν ἐνώπιον τοῦ γραφείου του. Ἄλλ' ἐκ νέου μεταξὺ τοῦ γραφείου καὶ τῶν ὀφθαλμῶν του ἤρχισαν νὰ πλανῶνται σκηναὶ καὶ μορφαὶ οὐδεμίαν σχέσιν ἔχουσαι πρὸς τὴν αὐρινὴν παράδοσιν. Ἐννοήσας ὅτι ἀδύνατον νὰ ἐργασθῆ σπουδαίως, ὁ καθηγητὴς ἔκρινε φρονιμώτερον νὰ πλαγιάσῃ καὶ νὰ κοιμηθῆ. Ὁ ὕπνος θὰ τὸν καθησυχάσῃ, αὔριον δὲ ἐξυπνῶν ἐ-

νωρίτερον θὰ προετοιμάσῃ μὲ νοῦν καθαρὸν τὸ μάθημά του. Κατεκλίθη λοιπὸν καὶ ἔσβυσε τὸ φῶς.

Ἄλλ' ὁ ὕπνος δὲν ἤρχετο. Περιεστρέφετο αὔπνος ἐπὶ τῆς κλίνης ὁ Κοσ Πλατέας, ἐν μέσῳ δὲ τοῦ σκότους καὶ τῆς σιωπῆς ἡ ἔντασις τοῦ νευρικοῦ του συστήματος μετέτρεπεν ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον τὰς σκέψεις του εἰς τύψεις συνειδήσεως. Καὶ παρήρχοντο οὕτω αἱ μακρὰὶ ὥραι τῆς νυκτός. Ἐπὶ τέλους πρὸς τὰ ἐξημερώματα ἀπεκοιμήθη. Ἄλλ' αἱ ἰδέαι του μετασχηματισθεῖσαι εἰς ὄνειρον φοβερὸν τὸν ἀφύπνισαν κατὰτρομον. Ὁνειρεύθη ὅτι τὸ στρώμα του μετεβάλλετο εἰς θάλασσαν, τὸ προσκέφαλόν του εἰς καρχαρίαν, ὅτι ἐβυθίζετο ἔχων τὴν κεφαλὴν ἐντὸς τοῦ στόματος τοῦ θηρίου, ὅτι ὁ καρχαρίας ἐλάμβανε βαθμηδὸν τὴν μορφήν τῆς πρωτοτόκου θυγατρὸς τοῦ Κοσ Μητροφάνους καὶ μία φωνή, ἡ φωνὴ τοῦ Λιάκου, ἐβούζε καθ' ὄλον τὸ μεταξὺ εἰς τὴν ἀκοήν του «Γκλάν γκλάν, ἀχάριστε, γκλάν γκλάν, ἀχάριστε!»

Ἀνεκάθισεν ἰδραμένος εἰς τὸ στρώμα του, ἐνῶ δ' ἔσφιγγε περὶ τὸ μέτωπον τὸ ἐν τῇ ἀγωνίᾳ τοῦ ὄνειρου λυθὲν μανδύλιον, ἔλαβεν ἀπόφασιν ἠρωϊκὴν.

— Θὰ τὴν πάρω, ἀνέκραξε! Τὸ χρεωστῶ εἰς τὸν σωτήρά μου. Πρέπει νὰ ἐκτελέσω τὸ καθήκόν μου, νὰ καθησυχάσω τὴν συνειδήσιν μου!

Καὶ ἐξηπλώθη πάλιν ὑπὸ τὰ σκεπάσματα του μὲ τὴν καρδίαν ἐλαφρὰν καὶ τὸν νοῦν ἤσυχον, ἐλεύθερος ὑποψιῶν καὶ δισταγμῶν καὶ τύψεων συνειδήσεως.

Ὁ ἥλιος εἰσερχόμενος ἀπλέτως εἰς τὸ δωμάτιον τὸν ἐξύπνησε μίαν ὄλην ὥραν βραδύτερον τοῦ συνήθους. Πρώτην φορὰν ἐπὶ ζωῆς του συνέβαινε τοῦτο εἰς τὸν τακτικὸν καθηγητὴν, πρὸς ἄκραν ἀπορίαν τῆς Φλουρούς. Ἡ κεφαλὴ του ἦτο βαρεῖα, ἔκαιον οἱ ὀφθαλμοὶ του. Ἐν βίᾳ ἐπλύθη, ἐνεδύθη, ἔπιε τὸν μαῦρον καφέν του καὶ ἐπανελάβε τὴν χθὲς τὴν νύκτα διακοπεῖσαν μελέτην. Ὁ νοῦς του ὅμως ἦτο καὶ σήμερον ἀλλαχῶ. Ὅπως δὴποτε κατὰ τὴν τακτικὴν ὥραν εὔρεθη εἰς τὸ γυμνάσιον καὶ παρέδωκε τὸ μάθημά του. Ἄλλὰ τί μάθημα! Οἱ μαθηταὶ ἠπόρουν κατ' ἀρχὰς βλέποντες χαλαρωθεῖσαν τὴν συνήθη τοῦ καθηγητοῦ αὐστηρότητα, ἀλλὰ δὲν ἤργησαν νὰ ἐννοήσωσιν ὅτι ἡ ἐπιεικεία του ὠφείλετο εἰς τὴν παντελῆ ἐκείνου ἀπροσεξίαν, οὐχὶ δὲ ποσῶς εἰς τὴν ἰδικὴν των ἀκρίβειαν περὶ τὴν ἐξήγησιν τοῦ κειμένου. Ἦτο ἀφηρημένος, ὦ τοῦ θαύματος, ὁ Κοσ Πλατέας! Τότε ἐνθαρρυνθέντες ἐφιλοτιμήθησαν νὰ ἐπισωρεῦσωσιν ἀνοησίας ἐπὶ ἀνοησιῶν. Τὸ Ζ τῆς Ἰλιάδος κατεστράφη τὴν ἡμέραν ἐκείνην ὑπὸ ἔτυμολογικὴν, συντακτικὴν καὶ ρυθμικὴν ἔποψιν. Ὁ καθηγητὴς ἔμενεν ἀνάληγτος μέχρις οὗ, παρελθούσης τῆς κεκανονι-

σμένης ώρας, οί μὲν μαθηταί ἀπελύθησαν σχολιάζοντες ἀντὶ τοῦ Ὁμήρου τὸ ἔκτακτον φαινόμενον τῆς μακροθυμίας τοῦ Κου Πλατέα, αὐτὸς δὲ ἐξελθὼν τοῦ Γυμνασίου ἐπανέλαβε τὸ νῆμα τῶν σκέψεών του.

Ἀφότου ἐξύπνησεν ἐσκέπτετο χωρὶς νὰ δυνήθῃ νὰ εὔρῃ τὸν καταλληλότερον τρόπον πρὸς ἐκτέλεσιν τῆς ληφθείσης ἀποφάσεως. Τὸ πρᾶγμα δὲν ἦτο τόσον ἀπλοῦν, ὅσον χθὲς τὴν νύκτα ἐφαντάζετο. Δὲν ἤρκει ἡ ἀπόφασις μόνη τοῦ νὰ νυμφεῦθῃ τὴν πρωτότοκον θυγατέρα τοῦ Κου Μητροφάνους, πρέπει πρὸς τοῦτο νὰ γίνωσι διαβήματα τινα. Ἄλλ' ὅποια; — Νὰ ἀπευθυνθῇ πρὸς τὸν φίλον του; Ἄλλ', ὕστερον μάλιστα ἀπὸ τὰ χθὲς μεταξὺ τῶν διαμειφθέντα, δὲν τοῦ ἤρχετο νὰ υπάγῃ πρὸς αὐτὸν διὰ νὰ τῷ εἴπῃ... τί; «Ἰδοῦ, θυσιάζομαι πρὸς χάριν σου.» Ὅχι! — Νὰ προστρέξῃ εἰς τὴν μεσολάβησιν τῆς ἐξαδέλφης τοῦ Λιάκου; Δύσκολον καὶ τοῦτο. Ἐγνώριζε μὲν καὶ αὐτὴν καὶ τὸν σύζυγόν της, ἐχαιρετῶντο καθ' ὁδόν, ἀλλ' οὐδέποτε συνωμίλησε μετ' αὐτῆς, ὥστε δὲν εἶχεν οὔτε τὸ δικαίωμα οὔτε τὸ θάρρος νὰ τὴν μεταχειρισθῇ ὡς προσενητήριαν.

Ταῦτα ἐσκέπτετο ἐνῶ διήρχετο τὴν πλατεῖαν πορευόμενος πρὸς τὴν οἰκίαν του, διότι ἐπλησίαζεν ἡ μεσημβρία, ὥρα φαγητοῦ, ὅτε εἶδεν αἴφνης ἀπέναντί του ἐρχόμενον τὸν Κον Μητροφάνην. Ἡ ἐμφάνισις του ἔλυσε διὰ μιᾶς τὰς ἀπορίας τοῦ καθηγητοῦ. Ὡς ἔμπνευσις ἀκαριαία τῷ ἦλθεν ἡ ἰδέα νὰ ἀποταθῇ ἀπ' εὐθείας πρὸς τὸν πατέρα τῆς νύμφης. Τί ἀπλούστερον;

Χωρὶς νὰ ζυγίσῃ τὰ ὑπὲρ καὶ τὰ κατὰ τοῦ διαβήματος, μὴ ἔχων ἄλλως τε τὸν καιρὸν νὰ πολυσκεφθῇ περὶ τούτου, ὑπέικων εἰς τῆς στιγμῆς τὴν ὄθησιν, περιχαρῆς διὰ τὴν παρουσιαζομένην διέξοδον ἐκ τῶν δισταγμῶν ὅσοι τὸν ἐβασάνιζον, ἐχαιρέτησε τὸν γέροντα καὶ ἐστάθη κατάντικρύ του.

— Κύριε Μητροφάνη, χαίρω ὅτι σὰς ἀπήντησα διότι ἔχω νὰ σὰς εἶπω δύο λέξεις.

— Ὁ Κύριος Πλατέας, νομίζω, εἶπεν ὁ γέρον ἀντιχαιρετῶν εὐγενῶς.

— Ὅλος καὶ ὅλος.

— Καὶ τί ἀγαπᾶτε, Κύριε Πλατέα;

Ὁ Κος Πλατέας ἤσθάνθη τότε πρῶτον δειλίαν τινά, ἀλλὰ δὲν ἦτο πλέον καιρὸς ὑποχωρήσεως. Ἀνέλαβε τὸ θάρρος του καὶ ἐξηκολούθησε.

— Κύριε Μητροφάνη, χωρὶς περιφράσεις, ἰδοῦ. Ἐπιθυμῶ νὰ γείνω γαμβρὸς σας.

Ἡ ἀπότομος καὶ ἄνευ οἰασδῆποτε προεισαγωγῆς ἔκφρασις τῆς ἐπιθυμίας ταύτης τοῦ καθηγητοῦ ἐξέπληξε δυσαρέστως μᾶλλον τὸν γέροντα. Ἡ αἴτησις αὐτῆ καθ' ἑαυτὴν δὲν τὸν ἐξέπληξε καθόσον ἡ ὠραιότης τῆς νεωτέρας τῶν θυγατέρων του τὸν εἶχε πολλάκις ἤδη ἐλθεῖσι εἰς τὴν ἀνάγκην τοῦ ν' ἀπορρίψῃ τοιοῦτου εἶδους προτάσεις, οὐδέποτε ὅμως οὕτω ἀπ' εὐθείας ὑποβληθείσας.

Ἀληθῶς ἐξ ὅλων τῶν μέχρι τοῦδε παρουσιασθέντων μνησθηρῶν ὁ Κος Πλατέας ἐφαινετο ὁ ὀλιγώτερον γαμβροπρεπῆς διὰ τε τὴν ἡλικίαν καὶ τὰ λοιπὰ προσόντα, ἀλλὰ τοῦτο δὲν ἐβάρυνε πολὺ καθ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν εἰς τὰς σκέψεις τοῦ γέροντος. Εἶπε μόνον καθ' ἑαυτόν, «Καὶ αὐτὸς ἀκόμη!» Ἀναβλέψας δὲ πρὸς τὸν Κον Πλατέαν,

— Ἡ ἐπιθυμία σας αὕτη, εἶπε, μὲ τιμᾶ πολὺ, ἀλλ' εἶναι ἀκόμη νέα ἢ μικρά μου καὶ δὲν σκέπτομαι περὶ ὑπανδρείας της.

— Τί μικρά; Δὲν ἐζήτησα τὴν μικράν. Σὰς ζητῶ τὴν...

Ἦθελε νὰ εἴπῃ τὸ ὄνομά της, ἀλλ' ἀνελογίσθη ὅτι δὲν τὸ ἐγνώριζε.

— Σὰς ζητῶ τὴν μεγάλην, ἐπανέλαβε.

Εἰς τοῦτο ὁ Κος Μητροφάνης δὲν ἠδυνήθη πλέον νὰ ὑποκρύψῃ τὴν ἐκπληξίν του. Πρώτην φορὰν ἐζητεῖτο εἰς γάμον ἢ πρωτότοκός του.

Ἐπὶ τινὰς στιγμὰς παρετήρει ἐν σιωπῇ τὸν Κον Πλατέαν, ὅστις ἤρχισε ν' ἀνυπομονῆ.

— Κύριε καθηγητά, εἶπεν ἐπὶ τέλους. Ὁμολογῶ ὅτι ἡ πρότασις μου ἔρχεται ὀλίγον ἀπροσδοκῆτως καὶ κατὰ τρόπον ἀσυνήθη. Δὲν νομίζετε ὅτι τὰ παλαιὰ καὶ πατροπαράδοτα ἔθιμα ἔχουν τὸ καλὸν των, καὶ ὅτι τοιοῦτου εἶδους ὑποθέσεις συζητοῦνται καλλίτερα διὰ τρίτων.

Τοῦτο ὁ Κος Πλατέας δὲν τὸ ἐπερίμενε. Ἐφαντάζετο ὅτι ὁ πενθερὸς ἤθελε τὸν ἐναγκαλισθῆ ἐκεῖ εἰς τὸν δρόμον, περιχαρῆς διότι εὔρεθη ἐπὶ τέλους ὁ ζητούμενος γαμβρός.

— Ἐνόμισα, ἐτραύλισεν, ὅτι μὲ γνωρίζετε ἀρκούντως καὶ ὅτι τὸ ἀπλούστερον ἦτο νὰ σὰς ἡμιλήσω μόνος μου.

— Βεβαίως, βεβαίως! Ἄλλ' ἐὰν ἠθέλατε νὰ ἀναθέσετε εἰς φίλον σας τινὰ τὴν ἐντολήν νὰ μὲ ἡμιλήσῃ, ... Ἐὰν μοῦ δώσετε ὀλίγον καιρὸν νὰ σκεφθῶ, θὰ μὲ ὑποχρεώσετε.

— Πολὺ καλὰ. Νὰ σὰς στείλω τὸν Κον Λιάκον.

Ὁ γέρον συνωφρυσθῆ.

— Ἄ! ὁ Κος Λιάκος γνωρίζει τὴν ὑπόθεσιν;

Ὁ δυστυχῆς καθηγητῆς ἐνόησεν ὅτι ἔσφαλεν ἀναμίξας τὸ ὄνομα τοῦ φίλου του εἰς τὴν διαπραγματέυσιν. Ἦτοιμάζετο νὰ εἴπῃ τι, καὶ αὐτὸς ὅμως δὲν ἐγνώριζε τί, ἀλλ' ὁ Κος Μητροφάνης προλαβὼν τὸν ἀπήλλαξε τῆς δυσκολίας.

— Καλὰ, εἶπε. Στείλατέ μου τὸν Κον Λιάκον.

Καὶ χαιρετήσας ἐξηκολούθησε τὸν δρόμον του.

Ποτὲ ἄλλοτε ὁ Κος Πλατέας δὲν ὑπέστη τοσαύτην ἠθικὴν στενοχωρίαν ὅσην ἀπὸ χθὲς τὸ ἐσπέρας διήρχετο. Οὐδ' αὐτὸ τὸ πάθημά του, ὅτε ἐκινδύνεσε νὰ πνιγῇ, παρεβάλλετο πρὸς τὰς παρούσας βασάνους. Τότε ὁ κίνδυνος ἐπῆλθεν ἀπροσδόκητος, μόνον δὲ μετὰ τὴν παρέλευσίν του συνισθάνθη ὁ παθὼν τὸ μέγεθός του. Σήμερον ἡ ἀβεβαιότης τοῦ μέλλοντος ἐπιτείνει τὴν ἀγωνίαν, ἢ δὲ διέξοδος ἐνῶ ἐφαινετο ἐξευρεθεῖσα ἰδοῦ πάλιν

διαλύεται! Ἐμμενεν ἐκεῖ εἰς τὸ μέσον τῆς πλατείας μὲ τὰς χεῖρας κρεμαμένας, βλέπων τὰ νῶτα τοῦ ἀπομακρυνομένου Κου Μητροφάνου.

— Πρέπει νὰ ἴδω τὸν Λιάκον, εἶπε καθ' ἑαυτόν. Ἀλλὰ πού νὰ τὸν εὔρω τώρα;

Κατ' ἐκείνην τὴν στιγμήν ὁ κώδων τῆς Μεταμορφώσεως ἐσήμανε τὰς δώδεκα, καὶ ὁ καθηγητὴς ἐνθυμήθη πρῶτον μὲν ὅτι τὸν ἐπερίμενε τὸ πρόγευμα εἰς τὴν οἰκίαν του, δεύτερον δὲ ὅτι ὁ Λιάκος ἔτρωγε συνήθως εἰς ξενοδοχεῖον ὀπισθεν τῆς πλατείας κείμενον. Ἐπορεύθη λοιπὸν πρὸς τὸ ξενοδοχεῖον καὶ πράγματι, συνητήθη πρὸ τῆς θύρας τοῦ ξενοδοχείου μὲ τὸν πρωτοδίκην.

— Ὡ ἀδελφέ, ἀνεφώνησεν, ὦ ἀδελφέ!

— Τί συμβαίνει, ἠρώτησεν ὁ Λιάκος ἀνήσυχος. Τί ἔπαθες;

— Τί ἔπαθα; Ὅ,τι ποτὲ δὲν ἐπερίμενα! Ἐζήτησα τὸν Μητροφάνην νὰ μοῦ δώσῃ τὴν κόρην του καὶ ἀντὶ νὰ μοῦ...

— Ἐζήτησες τὴν κόρην του!

— Μάλιστα. Τί θαυμάζεις;

— Δὲν μοῦ ἔλεγες χθὲς ὅτι ποτέ...

— Αἶ, καὶ τί μὲ τοῦτο; Ἐσκέφθην τὴν νύκτα καὶ ἐπέισθην ὅτι πρέπει νὰ νυμφευθῶ καὶ οὔτε θὰ εὔρω ποτὲ καλλιτέραν γυναῖκα.

— Ἄκουσε, Πλατέα, εἶπεν ὁ Λιάκος μετὰ προφανοῦς συγκινήσεως. Τί ἐσκέφθης τὸ ἔννοῶ, διότι σὲ γνωρίζω. Ἀλλὰ δὲν ἠμπορῶ νὰ δεχθῶ ἐκ μέρους σου τοιαύτην θυσίαν.

— Τί θυσίαν, καὶ ποῖος σ' ἐρωτᾷ νὰ δεχθῆς ἢ νὰ μὴ δεχθῆς; Ἀπεφάσισα νὰ τὴν πάρω διότι θέλω νὰ νυμφευθῶ, καὶ θὰ τὴν πάρω! Καὶ ἂν δὲν εἶναι μὲ τὸ θέλημα τοῦ πατρός της, θὰ τὴν κλέψω! Ἴδου!

Καὶ ἐξηκολούθησε διηγούμενος μετὰ ζωηρότητος τὸν μετὰ τοῦ Κου Μητροφάνου διάλογον. Ὁ Λιάκος ἤκουε μειδιῶν. Ἀπὸ χθὲς καὶ οὗτος ἐσκέπτετο περὶ τοῦ συνοικεσίου τούτου, ὅσον δ' ἐσκέπτετο τὸσον τὸ εὔρισκε καλὸν καὶ ἀρμόστον. Ἐξετάζων δὲ τὸν ἑαυτόν του ἐπέιθετο ὅτι δὲν ἐπηρεάζετο ἐκ τῆς ἐπιθυμίας τοῦ νὰ ὑπερникηθῆ τὸ ἐμπιδίζον τὴν ἰδικήν του εὐτυχίαν πρόσκομμα, ἀλλ' ὅτι πραγματικῶς καὶ ὁ φίλος του καὶ ἡ ἀδελφὴ τῆς ἐρωμένης του δὲν ἠδύνατο ἢ νὰ ζήσωσιν εὐτυχεῖς συνενούμενοι. Περὶ τῆς συγκαταθέσεως τοῦ Κου Μητροφάνου δὲν εἶχεν ἀμφιβολίαν. Τὸ ζήτημα τῆς πρεσβείας τὸν ἐφόβιζεν ὀλίγον, ὕστερον μάλιστα ἀπὸ τὴν ἀπαρέσκεϊαν μὲ τὴν ὁποίαν παρεδέχθη τὴν ἀνάμιξίν του ὁ πατὴρ τῆς νύμφης. Ἀλλὰ πῶς ἠδύνατο νὰ μὴ ἀναδεχθῆ τὴν ἐντολήν; Ὑπεσχέθη νὰ ἐπισκεφθῆ αὐθημερὸν τὸν Κον Μητροφάνην, τὸ δ' ἐσπέρας νὰ ὑπάγῃ εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Κου Πλατέα διὰ νὰ κοινοποιήσῃ τὸ αἶσιον ἀποτέλεσμα τῶν διαπραγματεύσεων.

(Ἐπεται τὸ τέλος)

Δ. ΒΙΚΕΛΑΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΕΥΠΟΪΑ

Ὅσακις ἐπισκήψῃ δυστύχημά τι, ἀδιάφορον ἐν οἰδηήποτε τοῦ κόσμου μέρει, αἱ ἐφημερίδες πρῶται ἀναγγέλλουσιν αὐτό, παραρομῶσαι ἅμα εἰς εὐποϊαν δημοσίαν, ἐθνικὴν, ἢ διεθνή. Αἱ τοιαῦται τοῦ τύπου ἐπικλήσεις πρὸς ἀρωγὴν μετὰ μεγάλην θεομηνίαν, χρονολογούνται, καὶ παρ' αὐτοῖς τοῖς μᾶλλον πεπολιτισμένοις ἔθνεσιν, ἀπὸ τοῦ δευτέρου ἡμίσεος τοῦ δεκάτου ὀγδόου αἰῶνος.

Κατὰ τὸ πρῶτον ἡμισυ τοῦ παρελθόντος αἰῶνος, δύο μεγάλαι συμφοραὶ ἐνέσκηψαν, ἡ μὲν μία ἐν Γαλλίᾳ, ἡ πανώλης τῆς Μασσαλίας, ἡ δ' ἑτέρα ἐν παρακειμένη χώρᾳ, ὁ σεισμὸς τῆς Λισβῶνος. Ἐνδείξεις ἀφοσιώσεως δὲν ἔλειψαν κατὰ τὸν λοιμὸν τῆς Μασσαλίας, οὔτε ἐκ μέρους τοῦ κλήρου, οὔτε ἐκ μέρους τῶν ἀρχόντων καὶ τῶν ἐγχωρίων ἀρχῶν οὔτε ἐκ τῶν ἐκ Παρισίων καὶ Μομπελιὲ σταλέντων ἰατρῶν. Ἡ γαλλικὴ κυβέρνησις ἀπέστειλε βοήθειαν τινὰς ἐκ Παρισίων εἰς τὴν δυστυχεῖ Προδογκίαν. Ἀλλὰ πλὴν τῆς ἐπισήμου ταύτης ἀρωγῆς, ἐκτὸς τῶν ἀτομικῶν ἐνδείξεων ἀφοσιώσεως, ἐν τοῖς συγχρόνοις χρονικοῖς δὲν ἀναφέρεται ὅτι ἐγένετο ἀπὸ κοινοῦ ὑπὸ πολλῶν εἰσφορᾶ πρὸς ἀρωγὴν τῶν Μασσαλιωτῶν.

Βραδύτερον ὁ σεισμὸς τῆς Λισβῶνος πολλὰς ψυχὰς αἰδι προέλασεν ἐν οἷς καὶ τὴν τοῦ υἱοῦ τοῦ γάλλου δραματικοῦ Ραχίνα. Βεβαίως ἡ ἐκ τοῦ δυστυχήματος ἐντύπωσις ἦτο μεγάλη καὶ ἐκτὸς τῆς Πορτογαλλίας, πρὸ πάντων δ' ἐν Γαλλίᾳ καὶ Γερμανίᾳ. Ὁ σεισμὸς μάλιστα οὗτος ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς πλείστας φιλοσοφικὰς συζητήσεις. Ὁ Βολταῖρος ἐποίησε ποιήμα τι δι' οὗ κατέκρινε τὴν Πρόνοιαν, πρὸ πάντων δὲ τοὺς ἀδεξίους αὐτῆς συνηγόρους· αἱ ἐφημερίδες ἔγραψαν τότε λεπτομερῆ τῆς μεγάλης καταστροφῆς εἰκόνα, ἀλλ' οὐδεμία οὐδαμοῦ ἐγένετο ὑπὲρ τῶν θυμάτων τοῦ σεισμοῦ ἐπίκλησις. Οὐδεμία ὀρμὴ διεθνοῦς συμπαθείας ἐξεδηλώθη. Ἡ Λισβῶν βεβαίως ἐνεκα τῶν τότε τῆς συγκοινωνίας μέσων ἦτο ἀπώτατα τῶν Παρισίων. Ὁ σεισμὸς τῆς νήσου Ἰσχίας εἰ καὶ ὀλιγωτέρας ἐπενεγκῶν ζημίας συνεκίνησε περισσότερον τὴν Εὐρώπην πρὸ τιτων ἐτῶν, διότι ἐνεκα τῆς συγκοινωνίας ἐθεωρήθη ὑπὸ πάντων ὡς οἰκεία.

Μόνον περὶ τὸ τέλος τοῦ δεκάτου ὀγδόου αἰῶνος βλέπομεν τὴν δημοσίαν εὐποϊαν ὀργανοῦσαν ἑράνους. Τότε συγχρόνως ἤρξαντο αἱ ἐπικλήσεις τοῦ τύπου πρὸς ἀγαθοεργίαν ὡς καὶ εἰσφοραὶ καὶ θεατρικαὶ ὑπὲρ αὐτῆς παραστάσεις. Τὰ βέθηλα ἑλκτῆρια τῆς ἡδονῆς ἢ τοῦ κέρδους ἐτέθησαν εἰς ἐνέργειαν ὑπὲρ δημοσίων συμφορῶν.

Ἡ ὅσον ἐνεστι μείζων δημοσιότης, ἡ ἐπίκλησις πάσης συμπαθείας ὑπὲρ τῶν θυμάτων οἰκασ-